

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

İzник Meslek Yüksekokulunda Öğrenim Gören Turist Rehberliği Öğrencilerinin Covid 19 Sonrasında Mesleğe ve Turizme Bakış Açıları

Perception of The Students That Study Tourist Guidance in Iznik Vocational High School About Career and Tourism After the Covid-19

Ayşen ACUN KÖKSALANLAR^{a*} Füsün ESENKAL ÇÖZELİ^b

^aÖğr. Gör. Dr. Bursa Uludağ Üniversitesi, İzник MYO, Turist Rehberliği Programı, Bursa / TÜRKİYE

ORCID: 0000-0002-9551-0702

^bDoktor Öğretim Üyesi, Bandırma 17 Eylül Üniversitesi, Erdek MYO, Balıkesir / TÜRKİYE

ORCID: 0000-0002-9402-1640

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 10 Şubat 2021

Kabul tarihi: 13 Aralık 2021

Anahtar Kelimeler:

Turist rehberliği öğrencileri,

Covid 19,

Mesleğe bakış

ÖZ

Turizm sektörü dışsal faktörlere bağımlı bir sektör olma özelliğinden dolayı salgın hastalıklar, terör gibi birçok olaydan hemen etkilenabilmektedir. 2020 yılında yaşanan pandemi süreci hem turizmi hem de turizme bağlı meslekleri önemli ölçüde etkilemiştir. Özellikle gelecekte bu meslekleri icra etmek isteyen öğrencilerin düşüncelerinin önemli olması nedeniyle bu çalışmada turist rehberliği öğrencilerinin pandemi sonrası turizmin ve turist rehberliği mesleğinin geleceğine yönelik bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışma 16.07-30.07.2020 tarihleri arasında online gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ve tesadüfi olmayan örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin çoğunluğunun bu süreçten psikolojik açıdan olumsuz etkilendiği, kendilerini karamsar ve kaygılı hissettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin bir kısmı bu durumu sağlığın tehdit edildiği, çaresiz insanların öldüğü, ölümün hatırlandığı, aniden planlarının değişmek durumunda kaldığı ya da geleceğe yönelik olan planlarını ertelemek durumunda kaldıkları, özgürlüklerin kısıtlandığı ve insanlara korku veren bir süreç olarak tanımlamaktadır. Öğrencilerin bir başka bölümü bu süreçte derslere motive olamadıklarını da belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin başka bir kısmı ise bu süreçte kaygılı olmasına rağmen ümitli ve gelişim odaklı olduklarını belirtmişlerdir. Bir kısım katılımcı ise kaygılarından uzaklaşarak bilinçlendiklerini ve daha da geliştiklerini dile getirmektedirler. Öğrenciler önceden değer vermedikleri hatta hatırlamadıkları birçok konuda farkındalık sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin ağırlıklı oranda turizmin geleceğine olan bakış açısının olumsuz olduğu ve %45 oranında turist rehberliğinin geleceğini olumsuz %38 oranında ise olumlu olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

ARTICLE INFO

Article History:

Received February 10, 2021

Accepted December 13, 2021

Keywords:

Tourist guidance students,

COVID 19,

Perception about occupation

ABSTRACT

Since it is an external factor-dependent sector, the tourism sector can be rapidly affected by many events such as epidemics, terrorism, etc. The pandemic period faced with in 2020 has significantly impaired both tourism and tourism-related professions. Because the thoughts of students who want to perform these professions in the future are especially important, in this study, it was tried to determine the perspectives of the tourist guidance students on the future of tourism and tourist guidance profession after the pandemic. This study conducted for this purpose was performed online between July 16-30, 2020. Semi-structured interview method and nonrandom sampling method were used in the study. The data obtained as a result of the study revealed that most of the students were psychologically negatively affected by this process and they felt pessimistic and anxious. Some of the students have defined this period as a process where health has been threatened, people die desperately, thoughts of death are triggered, plans suddenly had to change or future plans had to be postponed, freedoms are restricted, and people fear, and they also stated that they were not able to be motivated to their lessons, while other students mentioned that they were hopeful and development-oriented, although they were anxious. Some of the respondents, on the other hand, affirmed that they have gotten away from their concerns and have become conscious and improved themselves even more. Students stated that they have been aware of many issues that they did not esteem or even remember before. Besides, it was determined that the students' perspectives on the future of tourism was mostly negative, where 45% of them evaluated the future of tourism as negative and 38% as positive.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: aysenacun@uludag.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

The tourism sector can be immediately affected by many events such as pandemics and terrorism since it is an external factors dependent sector. The COVID-19 pandemic that broke out in 2020 has significantly influenced both tourism and tourism-related professions. Because the opinions of students who want to perform these professions in the future are of great importance, this study aims to determine the perspectives of tourist guidance students regarding the future of the tourism and tourist guidance profession after the pandemic. For this purpose, the students studying at İznik Vocational School were asked three open-ended questions to identify their perspectives on profession and tourism after COVID-19. We suppose that this research is of importance because it was carried out after the COVID-19. Since the pandemic affected tourism seriously, it is important to determine the students' perspective on profession and tourism.

In this part of the study, a heuristic approach was performed to determine students' perceptions of their own future, the future of the industry, and the future of the tourist guidance profession. Interview method was used to collect research data. The research population consists of students studying at the Tourist Guidance Programme of İznik Vocational School, Uludağ University (Bursa, Turkey). A total of 88 students, who took final exams and took lectures in the 2019-2020 spring semester, were sent online questionnaires. The sample size was 52 and 59% of the population was reached. A semi-structured interview method and nonrandom sampling method was used in the study. The data obtained from the forms as a result of the interviews were subjected to content analysis. Data collection was carried out between July 16-30, 2020. The interview form was structured following detailed literature research on the subject. Opinions of two experts were conferred on to clarify the questions. Following the determination of the research questions, a pilot scheme was applied to a group of 10 students and the questions were revised after correcting the defects. Thus, problems such as uniformity, confusion, and context-free that may occur in questions were prevented. Content analysis was used in the analysis of the data. Content analysis is a technique based on examining written data such as interviews, observation, or documents. This technique aims to correlate similar data and to collect them under certain themes. In this sense, the content analysis consists of four stages: coding of data, finding themes, editing codes, and editing themes (Yıldırım and Şimşek 2013:259-260). In this context, the data obtained in this study were examined in terms of similarity relations and coded and brought together under certain themes.

The data obtained indicate that the majority of the students were psychologically negatively affected by this process. Most students feel pessimistic and anxious. Students have defined this period as a process where health has been threatened, people die desperately, thoughts of death are triggered, plans suddenly had to change or future plans had to be postponed, freedoms are restricted, and people fear, and they also stated that they were not able to be motivated to their lessons. Some of the students, on the other hand, reported that they were hopeful and development-oriented, although they were anxious. Some other students expressed that they have gotten away from their concerns and have become conscious and improved themselves even more. The students stated that they have been aware of many issues that they did not esteem or even remember before. The students specified that they understood the value and importance of cleanliness, hygiene, family ties, freedom, patience, nature, and allocating time for themselves better and that they tend to research more, read more and spend more quality time with their families. Similarly, while most of the students stated that the COVID-19 pandemic was a crisis that cut off or made the tourism sector and the tourist guidance profession difficult; the other part of the students with almost the same rate mentioned that the COVID-19 pandemic is a crisis crippling tourism and the tourism profession only and that the sector will change back after a while, and even to boom more or that tourism will move to a different dimension with new types of tourism. Considering the statements of the participants regarding their professional perspectives, it was found that most of the students, again with a very close gap, maintain their stability for their profession, but the other part tends towards different professions such as police work, stewardess, or other tourism-related professions such as cookery and academician. Besides, it was seen that the remaining half of the students have positive feelings towards the future, the sector, and their professions, and become more conscious and gain personal development.

Measures should be taken by the administrations of the university, faculty, and department to eliminate the negative feelings of anxious and pessimistic students and to prevent the loss of the positive feelings of the students who have positive emotions. As a matter of fact, it will not be possible to get inside the minds of students unless one appeals to their hearts. Therefore, it is important to have collective efforts between sector representatives and university representatives. For example; tourism representatives may periodically cooperate with non-governmental organizations operating in tourism and online meetings in this direction can be organized. Besides, it should be noted that these meetings must also appeal to parents instead of being student-centered only. In fact, increasing the constructive role of parents on students is important in this difficult period. Thus, students' motivation can be increased. Again within this time of period, providing students with online psychological support is another important issue which is urgent. Plus, students should be made aware of possible post-epidemic changes in the tourism sector and they should be guided about how to improve themselves in this direction.

Giriş

6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na göre turist rehberliği hizmeti; “Seyahat acenteliği faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesini” ifade etmektedir. Aynı kanun ve yönetmelikte turist rehberi; “kanun hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişi” olarak tanımlanmaktadır. Turizm sektöründe turist rehberleri; ülkesini temsil etmesi, ülke turizmi için ayna konumunda olması, turistlere bir yeri en iyi şekilde tanıtan kişi olması, ülke ve turizm imajını etkilemesi, olumlu imaj yaratabilmesi, kültürler arasında arabulucu olması, turisti ilk karşılayan ve son uğurlayan kişi olması, yol gösterici olması gibi nedenlerden dolayı oldukça önemli bir yere sahiptir (Koroğlu, 2011; Tetik, 2012; Şahin, 2012). Turist rehberleri, diğer turizm aktörlerinin aksine, destinasyonun temsilcileri, koruyucuları ve büyükelçileri olarak hizmet veren ziyaretçilerle yakın, yoğun ve etkileyici bir temas kuran ön cephede çalışan profesyonellerdir (Rabotic, 2011). Turist rehberleri, ev sahibi destinasyon ile ziyaretçileri arasındaki temel ara yüzdür. Turist rehberleri tur hizmetlerinin genel izleniminden ve memnuniyetinden sorumlu çalışanlardır (Ap ve Wong, 2001). Sektör için bu denli öneme sahip mesleği icra edecek öğrencilerin mesleğe ve turizme bakış açılarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Özellikle yaşanan pandemi süresinde turist rehberliği öğrencilerinin pandemi sonrasında mesleğe ve turizme bakış açılarının belirlenmesinin daha da önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada İznik Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören turist rehberliği öğrencilerinin pandemi sonrasında turizmin ve turist rehberliği mesleğinin geleceğine yönelik bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Literatür Taraması

Sağlık Bakanlığı (2020) Covid 19 rehberinde Coronavirüs “tek zincirli, pozitif polariteli, zarflı RNA virüsleridir. Pozitif polariteli oldukları için RNA'ya bağımlı RNA polimeraz enzimi içermezler, ancak genomlarında bu enzimi kodlarlar. Yüzeylerinde çubuksu uzantıları vardır. Bu çıkıntılarının Latince'deki “corona”, yani “taç” anlamından yola çıkılarak bu virüslere Coronavirüs (taçlı virüs) ismi verilmiştir” şeklinde tanımlanarak açıklanmıştır. Çin'de ortaya çıkan salgın kısa sürede tüm dünyaya yayılarak ekonomiden turizme kadar bütün sektörleri etkilemiştir. Literatürde Covid 19'un turizme ve turistlere etkileri üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmaların (Çınar ve Özkaya, 2020; Aydın ve Doğan, 2020; Skare, Soriano ve Porada Rochon, 2020; Acar, 2020; Tan ve Caponecchia, 2020; Yang, Altschuler, Liang ve Li, 2020; İbiş, 2020; Nazneen, Hong ve Ud Din, 2020; Zhang, Hou ve Li 2020; Menegaki, 2020) sonuçları incelendiğinde pandeminin turizme ve bağlı olduğu sektörlerle olumsuz etki ettiği belirlenmiştir. Ayrıca algıladıkları riskten dolayı turistlerin gelecekteki destinasyon seçiminin etkilendiği ve seyahat kararlarının da değiştiği yapılan çalışmaların sonuçlarında ortaya konmuştur.

Kılıç, Aslan ve Gövce (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda pandemi sonrasında planlanan tatillerde turistlerin çoğunluğunun yurt içi tatili tercih edecekleri ve tatillerine kendi araçları ile gidecekleri belirlenmiştir. Turistler konaklama konusunda ise kalabalıktan uzak ve bireysel yemek hazırlayabilecekleri yerleri tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Nazneen ve diğerleri (2020) Covid-19 pandemisinin turistlerin hijyen ve güvenlik algılarını ve seyahat kararlarını büyük ölçüde etkilediğini belirlemişlerdir. Kabadayı ve Kardeş (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda katılımcıların çoğunluğunun seyahat planlarını azalttıkları veya erteledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların hijyen beklentilerinin pandemi sonrasında arttığı belirlenmiştir.

Turizm ve turizme bağlı meslekleri etkileyen pandeminin gelecekte bu meslekleri icra edecek öğrenciler üzerindeki etkisinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle pandemi sonrasında turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe ve turizme bakış açılarını belirlemek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle rehberlik öğrencilerinin mesleğe bakış açılarını ortaya koyan çeşitli çalışmalar incelenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde pandemi öncesinde turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik bakış açılarını inceleyen pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Şahin ve Acun (2016), yaptıkları çalışmada turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çeşmeci, Çalışkan ve Özsoy (2020), turist rehberliği öğrencilerinin rehberlik mesleği hakkında olumlu tutuma sahip olduklarını belirlemiştir. Fakat tekrar meslek seçebilseler turist rehberliğini tercih etme isteklerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Çınar ve Yenipınar (2019), turist rehberliği öğrencilerinin genel öz yeterlilik algısı, mesleki kaygı ve mesleği yapma niyeti ilişkisini inceledikleri çalışmanın sonucunda öğrencilerin rehberlik mesleğini yapma niyetlerinin orta düzeye yakın olduğunu belirlemiştir. Ayrıca rehberlik mesleğini yapma niyetlerinin olumlu ve olumsuz iki boyutta algılandığını fakat mesleğe yönelik olumsuz yaklaşımın daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Baltacı, Üngüren, Avsallı ve Demirel (2012) tarafından yapılan çalışmada turizm öğrencilerinin bilinçsiz tercih yaptıkları ve gelecekle ilgili daha karamsar oldukları belirlenmiştir. Ayrıca bölümü isteyerek seçen öğrencilerin gelecek kaygılarının daha düşük olduğu da tespit edilmiştir. Bölüm bazında bakıldığında turizm rehberliği bölümünde okuyan öğrencilerin turizm işletmeciliği bölümünde okuyan öğrencilere göre eğitim memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yılmaz (2011) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarında sektöre yönelik olumsuz düşüncelere sahip olsalar da çoğunlukla olumlu tutum içinde oldukları belirlenmiştir. Köroğlu (2014), yaptığı çalışmada turist rehberliği öğrencilerinin çoğunluğunun mesleklerini mezun olduktan sonra yapmak istediklerini belirlemiştir. Tolga, Korkmaz ve Atay (2015) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda turist rehberliği öğrencilerinin sektörü olumlu değerlendirerek turizm sektöründe kariyer yapmayı olumlu olarak değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Çakıcı ve Eser (2017) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda kararsızlar, rehberliği sevenler ve rehberlik sevdaları şeklinde üç grup belirlenmiştir. Rehberlik sevdalılarının mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aloudat (2017) tarafından yapılan çalışmada rehberlik öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine bakış açılarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şengel, Çevrimkaya ve Zengin (2021), turist rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik motivasyonlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Pandemi sonrasında yapılan çalışmalar daha sınırlı sayıdadır. Akyol (2020) turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin salgının turizm sektörüne etkisi ve salgın sonrası turizm hakkında neler düşündüklerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler salgının turizmi genel olarak olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler turizmin bir süre durma noktasına geleceğini belirtmişlerdir. Kaya, Yetgin Akgün ve Çiftci (2020) krizlerin turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarına etkisini inceledikleri çalışmanın sonucunda duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olmak üzere üç boyut belirlenmiştir. Her boyut olumlu ve olumsuz iki grup şeklinde incelenmiştir. Ayrıca krizin turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarına düşük düzeyde negatif etkilediği belirlenmiştir. Öğrenciler krizden ders çıkardıklarını, kendilerini geliştirdiklerini, geleceğe yönelik umutlu olduklarını belirtmişlerdir.

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde, turist rehberliği öğrencilerinin geleceklerine, sektörün geleceğine ve turist rehberliği mesleğinin geleceğine ilişkin algılarını tespit etmeye yönelik keşifsel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda bu bölümde, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın örnekleme, veri toplama tekniği ve araştırmanın analizinde

kullanılan yöntemler ele alınmaktadır.

Bu araştırmada kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izin belgesi Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kurulu 03.07.2020 tarihi ve 19 karar numarası ile alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; turist rehberliği öğrencilerinin Covid 19 pandemi sürecinde sektörün ve turist rehberliği mesleğinin geleceğine olan bakış açılarını tespit etmektir. Bu amaçla, araştırmada aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

- Katılımcılar geleceklere yönelik olarak nasıl bir bakış açısındalar?
- Katılımcılar turizmin geleceğini nasıl görmekte?
- Katılımcılar turist rehberliği mesleğinin geleceği hakkında ne düşünüyorlar ve mesleki bağlılıkları hala devam etmekte mi?

Araştırmanın Önemi

Çalışma Covid 19 pandemi sürecinde, turist rehberliği öğrencilerin sektörel ve mesleki geleceklere olan algılarının ne olduğunun ortaya konması açısından önemli bir çalışmadır. Bu sayede uzaktan eğitimde yaşanan sıkıntıların önüne geçilebilmesi ve fırsatlardan yararlanılabilmesi bu yönde geliştirmeler yapılabilmesi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılan yazın taramasında bu doğrultuda yapılan kısıtlı çalışmaya rastlanmıştır.

Araştırmanın Kısıtları

Araştırma verilerinin toplanmasında görüşme yöntemi kullanılmıştır. Ancak pandemi nedeni ile görüşmeler yüz yüze olarak değil çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu durum, bazı teknik sorunların yaşanmasına neden olmuş ve derinlemesine mülakat yapılabilmesi için sıkıntı oluşturmuştur.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Bursa Uludağ Üniversitesi İznik Meslek Yüksekokulu turist rehberliği öğrencileri oluşturmaktadır. 2019-2020 bahar döneminde final sınavına katılan ve derslere devam eden 88 öğrenciye online anket gönderilmiştir. Örneklem sayısı 52'dir ve evrenin %59'una ulaşılmıştır.

Mülakat Formunun Hazırlanma Süreci

Mülakat formu konuya ilişkin olarak ayrıntılı bir yazın araştırması sonucunda yapılandırılmıştır. Soruların netleştirilmesinde 2 uzmanın görüşü alınmıştır. Araştırma sorularının belirlenmesinin ardından 10 kişiden oluşan bir gruba pilot çalışması yapılmış ve eksiklikler belirlenerek sorular revize edilmiştir. 10 kişilik pilot grubu çalışmaya katkı sağlamak isteyen İznik Meslek Yüksekokulu turist rehberliği öğrencilerinden oluşmaktadır. Böylelikle sorularda oluşabilecek sıkıcılık, karışıklık, kopukluk gibi sıkıntıların önüne geçilebilmiştir.

Mülakat Formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir.

- Covid-19 virüsü geleceğe bakış açınızı etkiledi mi? Eğer etkiledi ise nasıl etkiledi?
- Covid 19 virüsünün turizme ve turist rehberliği mesleğinin geleceğine etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer düşünüyorsanız sizce nasıl bir etkisi oldu ya da olabilir?
- Bu süreç sizin mesleğe olan bakış açınızı etkiledi mi? Eğer etkiledi ise nasıl etkiledi? Mesleki açıdan farklı planlarınız var mı?

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemidir; kullanılan teknik ise yarı yapılandırılmış mülakat tekniğidir. Bu tekniğin tercih edilmesinin nedeni nitel araştırmada en yaygın kullanılan veri toplama teknikleri içerisinde yer alması ve görüşme esnasında önceden hazırlanmış soruların sorulmasına bir yandan imkân verirken, bir yandan da bu sorularla ilgili daha ayrıntılı bilgi alabilmek için ek sorular sorma özgürlüğünü de mümkün kılabilmesidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Örneklem yöntemi olarak ise tesadüfi olmayan örneklem yöntemi kullanılmıştır.

Veri Toplama Zamanı

Verilerin toplanmasına 16.07.2020 tarihinde başlanmış ve 30.07.2020 tarihinde sona erdirilmiştir.

Verilerin Düzenlenmesi ve Analizi

Görüşmeler sonrası formlardan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi görüşme, gözlem veya doküman gibi yazılı biçimdeki verilerin incelenmesine dayanan bir tekniktir. Tekniğin amacı, toplanan verilerden benzer olanları birbiri ile ilişkilendirmek ve belirli temalar altında toplamaktır. Bu bağlamda içerik analizi verilerin kodlanması, temalar bulunması, kod ve temaların düzenlenmesi olmak üzere 4 aşamayı içerir (Yıldırım ve Şimşek 2013:259-260). İçerik analizinde geçerlilik ve güvenilirlik kavramları iç ve dış geçerlilik iç ve dış güvenilirlik boyutlarında gerçekleştirilmelidir. İç geçerlilik araştırmacı tarafından araştırılan olgunun olduğu biçimde ve olabildiğince tarafsız olarak ortaya konması ile ilgilidir. Bu kapsamda meslektaş, katılımcı, uzman teyidi gibi ek yöntemler kullanılabilir. Dış geçerlilik ise, araştırma süreci ve sonuçlarının, araştırmanın sınırlı ölçüde genellenebilmesine imkân verecek şekilde ayrıntılı bir şekilde açıklanmasıdır. İçerik analizinde iç güvenilirlik aynı zaman diliminde birden fazla araştırmacının bir olguyu aynı biçimde ölçmesi olarak ifade edilir. Dış güvenilirlik ise araştırma süreci ve analizinin benzer şekilde araştırma yapan araştırmacılara yol gösterebilecek şekilde açıklanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 289-309). Bu çerçevede, bu araştırmada elde edilen veriler benzerlik ilişkileri açısından incelenmiş ve kodlanarak belirli temalar içerisinde bir araya getirilmiştir. Araştırmanın iç geçerliği bulguların yorum yapılmadan doğrudan alıntı yoluyla verilmesi ile dış geçerliği ise araştırma ve analiz sürecinin detaylı bir şekilde açıklanması ile sağlanmıştır. İç güvenilirliğin sağlanması amacıyla veriler tarafsız olarak yorumlanmış ve araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlanarak karşılaştırılmış ve tutarlılık sağlanmıştır. Dış güvenilirliğin sağlanması için ise elde edilen kodlamalar, temalar iki uzman tarafından doğrulanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu kısımda İznik Meslek Yüksekokulu turist rehberliği öğrencilerinin pandemi sürecinde sektörün ve mesleğin geleceğine ilişkin algılarına dair bulguları yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Geleceğe Bakış Açılarını Ortaya Koyan Temalar

TEMALAR	F.	%	KODLAR	F.	%
Olumsuz	29	52	Karamsar	15	27
			Kaygılı	14	25
Hem olumlu- hem olumsuz	14	25	Kaygılı ama umutlu	7	12
			Kaygılı ama bilinç ve gelişim odaklı	7	12
Olumlu	11	20	Bilinç ve gelişim odaklı	11	21

Ne olumlu Ne olumsuz	2	3	Nötr	2	3
TOPLAM	56	100			

Katılımcıların geleceğe olan bakış açılarına ilişkin ifadelerin çözümlemesi Tablo 1'den incelendiğinde, toplamda 56 koda ve 4 temaya ulaşıldığı görülmektedir. Kodların %52'lik bölümü olumsuz, %25'lik bölümü hem olumlu hem olumsuz, %20'lik bölümü olumlu, %3'lük bölümü ise ne olumlu ne olumsuz temasına aittir. Olumsuz temasının kodları yüzdesel olarak incelendiğinde, katılımcıların %27 oranında geleceğe karamsar baktıkları, %25 oranında ise gelecek için kaygılı oldukları görülür. Hem olumlu hem olumsuz temasında ise, katılımcılar %12 oranında "kaygılı olduklarını ancak geleceğe umutla baktıklarını" ifade etmektedirler. Temanın diğer %12'lik bölümü ise "kaygılı olduklarını ama gelecekte daha bilinçli ve gelişmiş bir toplum ve kişi olacaklarını" dile getirmektedir. Olumlu temasının tamamı "bilinç ve gelişim" odaklı kodunu barındırır. Katılımcılar bu kodda özgürlüğün, kendine vakit ayırmanın, ailenin ve sosyalleşmenin, doğanın ve tedbirin önemini anladıklarını; daha bilinçli, daha araştırmacı, daha bilgili ve daha saygılı olacaklarını ifade etmektedirler. Katılımcıların %3 oranında olan kısmı ise Covid 19 virüsünün geleceğe bakış açılarını değiştirmedini ifade etmişlerdir. Aşağıda bazı öğrencilerin söylevleri yer almaktadır:

K6: Hayatımın geri kalanına yetecek kadar karamsarım.

K9: Yurt dışı planlarım ertelendi, daha ne olsun!

K17: Virüs geleceğe bakış açımı olumsuz etkiledi diyebilirim, artık daha temkinliyim, ama bir yandan da korkuyla bakıyorum geleceğe, çünkü bir hastalığın hayatı nasıl durdurduğunu gördüm, nasıl can aldığını gördüm, birçok konuda olumsuz etkiledi hayatı, bu bakımdan geleceğim adına da aynı şeyleri yaşama korkusu bakış açımı olumsuz etkiledi.

K21: Artık bir korkum var. Virüs ortadan tamamen kalksa da eskisi gibi rahat olmayacağım kesinlikle.

K33: Hayat durma noktasına geldi.

K34: Dışarıyla olan bağlantımı tekrar kurmak zor olacak. Eminim uzun bir süre sosyalleşmekten uzak kalacağım.

K48: Gelecek dünya düzeninde sosyalleşme adına olumsuz etki bırakacağını ve teknolojimizin ne yazık ki insanlığımızı aştığı gerçeğini bir daha hatırlamamızı sağladığı gibi ciddi kaygılar doğuracağını düşünmekteyim.

K4: Daha bilinçli daha araştırmacı ve daha mantıklı hareket etmeyi, sosyal bağların ne derece önemli olduğunu, doğayı sevmeyi öğretti.

K8: Özgürlüğümüzün değerini bilmemiz gerektiğini gösterdi.

K44: Hayatın biranda ne kadar aksayacağını görmüş oldum. Bu yüzden her zaman her olayın öncesinde tedbir almanın en doğru karar olabileceğini yeniden hatırlattı.

K25: Sağlığım için şükretmemi sağladı

K19: Fazla etkilemedi, biraz memnun oldum da diyebilirim, çünkü hayat o kadar yorucu ki, kitap okumaya, araştırma yapmaya, dinlenmeye fırsat bulamıyordum bu sayede kendime zaman ayırmış oldum.

K27: Bakış açımdan bir şey kaybetmedim, bir süre umutsuzluğa kapılmış olabilirim ama her gün daha da umutlanıyorum.

Tablo 2: Katılımcıların Turizme Bakış Açılarını Ortaya Koyan Tema ve Kodlar

TEMALAR	F.	%	KODLAR	F.	%
Olumsuz	32	53	Turizm biter	9	15
			Duraklar ve eskisi gibi olmaz	20	33
			Zorlaşır	3	5
Olumlu	20	33	Sekte sonrası eski haline döner	9	15
			Sekte sonrası daha da canlanır	10	16
			Devam eder ancak yeni turizm türleri gelişir	1	2
Ne olumlu- ne olumsuz	8	14	Kararsız	4	7
			Nötr	4	7
TOPLAM	60	100			

Katılımcıların turizm sektörünün gelecekteki durumuna ilişkin bakış açılarını ortaya koyan ifadelerin çözümlemesi Tablo 2'den incelendiğinde, toplamda 60 koda ve 3 temaya ulaşıldığı görülür. İlgili temalar incelendiğinde; katılımcıların ağırlıklı oranda turizmin geleceğine olan bakış açısının olumsuz olduğu görülmektedir. Katılımcılar %33 oranında turizmin şu an durakladığını ve sonrasında da eskisi gibi olamayacağını, %15 oranında turizmin tamamen biteceğini, %5 oranında ise turizmin devam edeceğini ancak çok daha zor ve sıkıntılı bir döneme girebileceğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %33'lük bölümü ise sektörün geleceğine olumlu bakmaktadır. İlgili kısmın %10'luk oranı sektörün sekte sonrasında daha da çok canlanacağını ifade etmektedir. %9'lük bölüm, sektörün eskiye döneceğini ifade etmektedir ve %1'lük kısım ise sektörün farklı turizm türleri ile etkinliğini aynı düzeyde devam ettireceğini düşünmektedir. Katılımcıların %14'lük bölümü sektörün geleceğini ne olumlu- ne de olumsuz kategorisinde değerlendirmiştir. %7'lik bölüm sektörün sabit kalacağını ve hiçbir şekilde etkilemeyeceğini ifade ederken %7'lik bölüm ise sektörün geleceğini öngöremediğini, turizmin bitebileceği ya da düzelebileceğini ifade etmiştir. Katılımcıların bazı söylevleri aşağıda belirtilmiştir.

K48: İnsanda korku ile birlikte merak duygusunun köreleceğini bu yüzden turizmin baltalanacağını düşünüyorum.

K14: Covid 19 ile turizmin en azından bu sene için kesinlikle bittiğini ve en çok turizmi sıkıntıya soktuğunu söyleyebilirim, sosyal mesafe olsun seyahat kısıtlamaları konaklama sıkıntıları ve turizmin geleceği umarım tekrar eski haline döner fakat pek iç açıcı değil.

K17: Virüs bence en çok turizme zarar verdi, uzunca bir süre bundan dolayı turizmin kendine gelemeyeceğini düşünüyorum, tabi ki olması gereken de bu, sağlıklı bir ortam elde edene kadar tehdit geçene kadar turizmin duraklayacağını düşünüyorum.

K3: Turizm tabi devam edecek bitmeyecek fakat bazı değişiklikler olacak, private turizm gibi.

K6: Evet, insanlar tatil yapmaya aç ama iç turizm maddi yetersizliklerden dolayı eskisi gibi olmaz, malum şu sıralar insanlar işlerine gidemiyor ve maaşlarını alamıyorlar. Dış turizm ise insanların 'Virüs bulaşır' korkusundan dolayı cesaret edip de hiçbir yere gitmeyecek olmalarından dolayı duracaktır.

K30: Covid devam ederse turizm diye bir şey kalmaz

K11: Tüm insanlar şimdi virüsten korunmak için fazla dışarıya çıkmıyorlar ama virüs

bitince bence yine insanlar gezer ve onun içinde turizm eski halinden daha iyi bile olabilir

K35: Turizm biraz sekteye uğrar ama virüsün yakın bir zamanda dünya genelinde bitmesiyle birlikte olumsuz etkileri ortadan kalkacaktır.

K44: Turizm belki ilk yıllarda aksayacak sonraki yıllarda yeniden düzene girecektir.

K2: Turizm için bir sorun teşkil ettiğini sanmıyorum.

Tablo 3: Katılımcıların Turist Rehberliği Mesleğinin Geleceğine Olan Bakış Açılarını Ortaya Koyan Tema ve Kodlar

TEMALAR	F.	%	KODLAR	F.	%
Olumsuz	24	45	Bitecek	9	17
			Zorlaşacak	13	25
			Duraksayacak	2	4
Olumlu	20	38	Sekteye uğrayacak ama eski haline dönecek	12	23
			Sekteye uğrayacak ama ilerde önemi artacak	8	15
Ne olumlu-ne olumsuz	9	17	Kararsız	2	4
			Nötr	7	12
TOPLAM	53	100			

Katılımcıların turist rehberliği mesleğinin gelecekteki durumuna ilişkin bakış açılarını ortaya koyan ifadelerin çözümlemesi Tablo 3'den incelendiğinde, toplamda 53 koda ve 3 temaya ulaşıldığı görülür. İlgili temaların yüzdesel dağılımları dikkate alındığında, katılımcılar %45 oranında turist rehberliğinin geleceğini olumsuz %38 oranında ise olumlu olarak değerlendirmektedir. %17'lik bölüm ise mesleğin geleceğini ne olumlu- ne de olumsuz olarak ifade etmiştir. Bu yüzdeler incelendiğinde, katılımcıların olumsuz değerlendirmelerinin olumlu değerlendirmelerinden %7 oranında daha fazla olduğu görülür. Bu bağlamda katılımcıların olumsuz değerlendirmeleri oranları ile olumlu değerlendirme oranlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Katılımcıların %25'lik gibi daha büyük bir oranı turist rehberliği mesleğin devamlılığının ön görse de zor ve sıkıntılı günlerinde beraberinde geleceğini ifade etmektedir. Katılımcıların %17'lik gibi yadsınamayacak bir kısmı ise turist rehberliği mesleğinin biteceğini düşünmektedir. Katılımcıların %38'lik bölümü mesleğin geleceğine olumlu bakmaktadır. İlgili kısmın çoğunluğu %12 oranında sektörün sekte sonrasında eski haline döneceğini, %8'lik oranda ise sektörün eskisinden daha iyi olacağı ve daha çok öneminin artacağını ifade etmektedir. Katılımcıların bazı söylevleri aşağıda belirtilmiştir.

K2: Öncesinde nasılsa sonrasında da aynı olacaktır.

K4: Daha yükseleceğini düşünüyorum, yani rehberlere daha çok ihtiyaç olacaktır, çünkü artık kimse grup değil private turlar yapmak isteyeceklerdir ve rehberlere bu anlamda daha çok ihtiyaç duyulacaktır.

K16: Tur kapasiteleri azalır, turist rehberler daha az kişiyle tur yapılır bence.

K29: Fazlasıyla yoğunluk kaplayacağına inanıyorum. Bu meslekte çalışan kişileri de yoğun bir çalışma sürecinin beklediğine inanıyorum, mesleğin gelişeceğine inanıyorum.

K46: Elektronik rehberlik olur kimse kolay kolay rehber almaz.

K50: Her zaman gözde bir meslek olarak kalacaktır.

K52: Exclusive turlar az kişili şekilde devam edecek gibi bence turizm ölmez!

Tablo 4: Katılımcıların Mesleki Bakış Açılarını Ortaya Koyan Tema ve Kodlar

TEMALAR	F.	%	KODLAR	F.	%
Olumsuz yönde	23	46	Farklı meslek dallarına kaymakta	19	38
			Farklı mesleki dallara kayma konusunda kararsız	4	8
Olumlu yönde	27	54	Turist rehberliği mesleği için istikrarlı	27	54
TOPLAM	50	100			

Katılımcıların mesleki bakış açılarını ortaya koyan ifadelerin çözümlemesi Tablo 4'den incelendiğinde, toplamda 50 koda ve 2 temaya ulaşıldığı görülür. İlgili temaların yüzdesel dağılımları dikkate alındığında, katılımcılar mesleklerinin geleceğini %46 oranında olumsuz, %54 oranında ise olumlu olarak değerlendirmektedir. Olumsuz değerlendirmelerde bulunan katılımcılar, %38 oranında farklı meslekleri yapma eğilimine girdiklerini, %8'lik bir oranda ise farklı mesleki dallara girme konusunda kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir. Olumlu değerlendirmede bulunan katılımcıların ise gelecekte turist rehberliği mesleğini icra etme konusunda istikrarlı bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Katılımcıların bazı söylevleri aşağıda belirtilmiştir.

K24: Evet turizm olaylardan çabuk etkilenen bir meslek ve sadece turist rehberliği yaparsak aç kalırız.

K44: Sadece iş olanaklarının ve işin zorlaştığını fark etmeme neden oldu.

K48: Etkilerdi. Çünkü insanlarda estetik duygusu yerini korkuya ve hayatta kalma çabasına bıraktı. Bunlar olurken insanların seyahat edip turizm bölgelerini görmek isteyeceklerini ya da dünya turuna çıkacaklarını düşünmüyorum. Bu da turizm rehberliği mesleğini olumsuz etkileyecek sonuçta.

K6: Hayır etkilemedi, elbet bir gün toparlanacağız.

K3: Hayır herhangi bir etkisi olmadı.

K2: Hayır herhangi bir planım yok, elimden geldiğince turizm ile ilgilenmeyi planlıyorum.

K19: Hayır, yalnız turizm hayatına atılmayı, özellikle yurt dışı (Avrupa) ile çalışmayı ve buralara geziler yapmayı düşünüyorum.

K16: Rehberlik veya akademisyenlik bu aralarda akademisyenliğe daha sıcak bakıyorum.

K27: Hem lisans programına katılmak hem de profesyonel bir turist rehberi olmak istiyorum ve asla değişmeyecek.

K42: Hayır yok virüsten önce ve sonra tek gayem ülkemi rehber olarak temsil etmektir.

K34: Bu bölümü bitirdikten sonra farklı bölümlere başvurmayı düşünüyorum. En azından yarını düşünebileceğim bölümlere başvuracağım.

K13: Turizmin hemen düzeleceğini sanmıyorum o yüzden aşçılık yapma olasılığım var.

K22: Bu mesleğin yanına başka işlerde yapmak istiyorum.

K7: Polislik memurluk hosteslik gibi alanlara yönelmeyi planlıyorum.

Sonuç ve Öneriler

Kaos kuramında Asya’da bir kelebeğin kanat çırpışının tüm dünyada bir fırtınaya sebep olabileceği ifade edilir. Bu bağlamda 2019 yılının sonunda başlayan Covid-19 pandemisi tüm dünyayı ve turizm dahil pek çok sektörü etkisi altına alan bir fırtınadır. Eğitim de hiç şüphesiz, bu fırtınanın ortasında kalmıştır (Bozkurt, 2020:103). Eğitimin kesintiye uğramasından etkilenen öğrenci sayısı Türkiye’de yaklaşık 25 milyon öğrenciyi bulmuştur. Pandemi ile birlikte eğitim kurumlarının kapatılması ve yüz yüze eğitime ara verilmesiyle dünyada tüm eğitim düzeylerinden öğrenci nüfusunun yaklaşık yarısına karşılık gelen 1,6 milyar öğrencinin eğitimi kesintiye uğramıştır. Bu durum pek çok eğitim kurumu tarafından hızlı refleks gösterilerek acil uzaktan eğitim uygulamalarının gündeme gelmesine neden olmuştur (Bozkurt, 2020:103). Bursa Uludağ üniversitesi İznik Meslek yüksekokulu turist rehberliği öğrencileri de 2020 Mart tarihinden itibaren uzaktan eğitim görmektedir.

Covid-19 pandemisine bağlı karantina sürecinde turist rehberliği öğrencilerinin geleceğe, turizm sektörüne ve turist rehberliği mesleğine yönelik görüşlerinin araştırıldığı bu çalışmada, elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin çoğunluğunun bu süreçten, psikolojik açıdan olumsuz etkilendiği görülmektedir. Çoğu öğrenci kendini karamsar ve kaygılı hissetmektedir. Öğrenciler bu süreci sağlığın tehdit edildiği, çaresizliğin hakim olduğu insanların öldüğü, ölümün hatırlandığı korku veren bir süreç olarak tanımlamaktadır. Ayrıca öğrenciler bu süreçte aniden planlarının değişmek durumunda kaldığı ya da geleceğe yönelik olan planlarını ertelemek durumunda kaldıklarını özgürlüklerin kısıtlandığı ve derslere motive olamadıklarını dile getirmektedirler. Öğrencilerin bir kısmı ise kaygılı olmasına rağmen ümitli ve gelişim odaklı olduklarını belirtmektedir. Bir kısım katılımcı ise kaygılarından uzaklaşarak bilinçlendiklerini ve daha da geliştiklerini ifade etmektedirler. Öğrenciler önceden değer vermedikleri hatta hatırlamadıkları birçok konuda farkındalık sahibi olduklarını dile getirmektedir. Örneğin; temizliğin, hijyenin, aile bağlarının, özgürlüğün, sabrın, doğanın önemini anladıklarını ifade etmişlerdir. Kendilerine zaman ayırmanın ve kendilerini geliştirmenin önemini kavradıklarını ve daha çok araştırmaya, daha çok okumaya yöneldiklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde öğrencilerin çoğu Covid 19 krizini, turizm sektörünü ve turist rehberliği mesleğini bitiren veya zorlaştıran bir kriz olduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerin yakın bir farkla diğer kısmı ise Covid 19 krizini sadece turizmi ve mesleği sekteye uğratan bir kriz olduğunu belirtmekte ve bir süre sonra sektörün eski haline döneceğini hatta daha da canlanacağını dile getirmektedir. Bir kısım öğrenci ise sektörün yeni turizm türleri farklı bir boyuta taşınacağını söylemektedir. Katılımcıların mesleki bakış açılarına ilişkin ifadelerine bakıldığında, yine çok yakın bir farkla öğrencilerin çoğunluğunun meslekleri için istikrarını korudukları ancak diğer kısmın polislik, hosteslik gibi farklı mesleklere ya da aşçılık, akademisyenlik gibi turizm ile ilgili mesleklere yöneldiği tespit edilmiştir. Bu bulgular yazında ele alınan ilgili yazarların araştırmaları ile (Akyol, 2020; Kaya, Yetgin Akgün ve Çiftci, 2020) paralellik göstermektedir. Ancak bu çalışma diğer çalışmalardan farklı olarak öğrencilerin pandemi etkisi ile mesleki kaygılarını ve bu kaygıların ışığında mesleğe olan olumlu ve olumsuz tutum ve eğilimlerini görmek açısından önem taşır.

Görüldüğü üzere turist rehberliği öğrencilerin yaklaşık yarısının öğrenim gördükleri bölümleri ve sektörleri hakkında haklı kaygıları mevcuttur. Öğrencilerin mesleki bağlılıkları azalmıştır. Öte yandan öğrencilerin geriye kalan yarısının geleceğe sektöre ve mesleklerine yönelik olumlu duygular içinde oldukları, daha bilinçlendikleri ve kişisel gelişim sağladıkları tespit edilmiştir. Ancak bu olumlu duyguların baki kalacağı garanti edilemez. Ayrıca olumsuz duygularda yaklaşık %50 oranında mevcuttur. Bu yüzden üniversite, fakülte ve bölüm yönetimlerince kaygı duyan ve geleceğe karamsar bakan öğrencilerin bu olumsuz duygularının giderilmesi, olumlu duygu besleyen öğrencilerde de bu olumlu duyguların kaybedilmemesi için önlemler alınması gerekmektedir. Zira yüreklere hitap edilmediği sürece öğrencilerin zihinlerine

girmek mümkün olamayacaktır. Bu amaçla, sektör temsilcileri ve üniversite temsilcileri arasında kolektif çalışmaların olması önemlidir. Örneğin; belirli aralıklarla turizm temsilcileri, turizm ile ilgili faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde bulunulabilir ve çeşitli dijital toplantılar düzenlenebilir. Ancak bu toplantıların sadece öğrenci odaklı olmamasına dikkat edilmelidir. Ebeveynlere de hitap eden toplantılar düzenlenmelidir. Zira bu zorlu süreçte ebeveynlerin öğrencilerin üzerindeki yapıcı rolünün artırılması önemlidir. Böylelikle öğrencilerin motivasyonları artırılabilir. Bu süreçte öğrencilere ek olarak psikolojik desteğin online olarak verilmesi ise aciliyet gerektiren diğer önemli konudur. Ayrıca öğrenciler salgın sonrasındaki turizm sektöründeki olası değişikliklere karşı bilinçlendirmeleri ve gelişimlerinin bu yönde yapmaları yönünde telkin edilmelidir. Bu çerçevede yabancı dilin önemi, sosyal medyanın, teknolojinin kaliteli kullanımının önemi gibi konular üzerinde durulabilir. Bunun yanında özellikle turist rehberliği öğrencilerini eğitim ve öğreniminde görsel bilgi ve algı elde etmede gezilerin önemi dikkate alındığında gerçek dünyayı sanal bilgi ile birleştiren artırılmış gerçeklik, simülasyon gibi teknolojilerin eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanımı başka önem arz eden konudur. Özellikle son yıllarda eğitim sektöründe oldukça kullanılan ve verimli sonuçlar elde edilen artırılmış gerçeklik, simülasyon gibi çalışmalar bu tarz uygulamalara güzel örnek oluşturacaktır. Böylelikle turist rehberliği öğrencileri için büyük önem arz eden müze, öğren yerleri, tarihi yerler, mimari yapı gibi özelliklerin öğrenimi hem etkin kılınabilecek hem de eğlenceli bir şekilde olması sağlanarak öğrencilerin derslere olan motivasyonu artırılacaktır.

Kaynakça

- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) salgını ve turizm faaliyetlerine etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 7-21.
- Akyol, C. (2020). Turizm eğitimi alan öğrencilerin Covid-19 salgınına yönelik görüşleri, *Journal of Gastronomy, Hospitality, and Travel*, 3(1), 112-121.
- Aloudat, A. S. (2017). Undergraduate students' perceptions of a tour-guiding career. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 17(4), 333-344.
- Ap, J. and Wong, K. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism issues and problems. *Tourism Management*, 22, 551-563.
- Aydın, B. ve Doğan, M. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin turistik tüketici davranışları ve Türkiye turizmi üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi. *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 6 (1), 93-115.
- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. ve Demirel, N.O. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış açıların belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 17-25.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Çakıcı, C. ve Eser, S. (2017). Lisans düzeyindeki turizm rehberliği öğrencilerinin mesleğe dönük tutumlarına göre kümelendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2), 48-66.
- Çeşmeci, N., Çalışan, N. ve Özsoy, A. (2020). Turizm rehberliği öğrencilerinin bireysel kariyer hedefleri ve mesleğe yönelik tutumları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8 (2), 852-869.
- Çınar, B. ve Yenipınar U. (2019). Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinde genel öz yeterlilik algısı, mesleki kaygı ve mesleği yapma niyeti ilişkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 30 (3), 153-162.
- Çınar, F. ve Özkaya, B. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin medikal turizm faaliyetlerine etkisi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 35-50.
- 6326 Sayılı Kanun: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>. Erişim

Tarihi: 02.01.2021.

- İbiş, S. (2020). Covid-19 Salgınının seyahat acentaları üzerine etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 85-98.
- Kabadayı, M. ve Kardeş, N. (2020). Kovid-19'un (Koronavirüsün) yerli turist davranışı ve seyahat eğilimlerine etkileri. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 3703-3719.
- Kaya, A., Yetgin Akgün, D. ve Çiftci, G. (2020). Krizlerin turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumları ile ilişkisi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2907-2923.
- Köroğlu, Ö. (2011). *İş doyumu ve motivasyon düzeylerini etkileyen faktörlerin performansla ilişkisi: turist rehberleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Köroğlu, Ö. (2014). Meslek seçimi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi: turizm rehberliği öğrencileri üzerine bir araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 137-157.
- Kılıç, B., Aslan, H. ve Gövce, M. (2020). Covid-19 sonrası turistik tüketim tutumu. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, Special Issue, 554-570.
- Menegaki, A. N. (2020). Hedging feasibility perspectives against the Covid-19 for the international tourism sector. Preprints. Erişim: <https://doi.org/10.20944/preprints202004.0536.v1>
- Nazneen, S., Hong, X. and Ud Din, N. (2020). COVID-19 Crises and tourist travel risk perceptions. SSRN. Erişim: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3592321>
- Rabotic, B. (2011). Tour guiding as profession: perceptions and self-perceptions of guides in Serbia. 2nd IRFGT (International Research Forum on Guided Tours), University of Plymouth (Plymouth, UK), April 7-9, 1-10.
- Skare, M., Soriano, D. R. and Porada-Rochoń, M. (2020). Impact of COVID-19 on the travel and tourism industry. *Technological Forecasting and Social Change*, 120469, 1-14.
- Şahin, S. (2012). *Turist rehberlerinin kültürlerarası iletişim yeterlilikleri: Alman, İngiliz ve Rus turistlerin algılamaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Şahin, S. ve Acun, A. (2016). Turizm rehberliği öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 563-580.
- Şengel, Ü., Çevrimkaya, M. ve Zengin, B. (2021). The effect of professional expectations of tour guiding students on their professional motivation. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 21, 100293, <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2020.100293>, 1-11.
- T.C Sağlık Bakanlığı (2020). Covid 19 (Sars- Co V2 Enfeksiyonu) Rehberi. Bilim Kurulu Çalışması. 11 Mart. T.C Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü.
- Tan, D. and Caponecchia, C. (2020). COVID-19 and the public perception of travel insurance. *Annals of Tourism Research*, 103106, 1-3.
- Tetik, N. (2012). *Turist rehberlerinin ekoturizm alanındaki yeterlilikleri: Doğu Karadeniz örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Tolga, Ö., Korkmaz, H. ve Atay, L. (2015). Lisans düzeyindeki turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarına yönelik bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 12(2), 26-41.
- Yang, Y., Altschuler, B., Liang, Z and Li, X. R. (2020). Monitoring the global Covid-19 impact on tourism: the Covid19 tourism index. *Annals of Tourism Research*, Erişim: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738320302644>.
- Yılmaz, G. Ö. (2011). Lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi alan öğrencilerin mesleğe bakış açılarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler*

Dergisi, 14 (26), 281-298.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Zhang, K., Hou, Y. and Li, G. (2020). Threat of infectious disease during an outbreak: Influence on tourists' emotional responses to disadvantaged price inequality. *Annals of Tourism Research*, 84, 1-11.
